

Lyden af stenalderen

Relevante blueprint	Lyden af stenalderen
Beskrivelse	Et undervisningsforløb, der kombinerer teori og praksis om stenalderen og lyd, hvor elevernes fantasi bringes i spil i forhold til stenalderens lydunivers. Eleverne lærer at fortolke lyd og at lave en fløjte af naturmaterialer.
Læringsmål	<ul style="list-style-type: none"> - Få mere at vide om lyd - Sæt ord på lyd f.eks. indre/uden lyd - Lav en fløjte af naturmaterialer - Brug håndværktøj - Arbejde sammen.
Relateret(e) fag i læreplanen	Historie, matematik, ingeniørvidenskab, biologi, kunst
Forudsætninger/forberedende foranstaltninger for lærere	<p>Det er vigtigt at understrege, at dette kursus IKKE er et musikkursus. Det handler om lyd, men musik kan forekomme. Der kræves ingen forudgående musikalsk viden.</p> <p>Et kursus, der kombinerer teori og praksis om stenalderen og lyd, hvor elevernes fantasi bringes i spil i</p>

forhold til stenalderen lyd-landskab.
Eleverne lærer at fortolke lyden og at
lave en fløjte af naturmaterialer.

At undervise i stenalderen på en
cirkulær måde i hele skolen giver
meget god mening både fagligt og
tematisk, pædagogisk, didaktisk,
metodisk og ikke mindst pædagogisk.
Som lærer skal man også være klar
over, at det åbner for mange følelser
og måske endda kan være
kontroversielt.

Jagt, uanset hvor skånsomme og
respektfulde metoderne virker, er ikke
velkommen af alle, men det er
uundgåeligt, når man underviser i
stenalderen. I stedet for at betragte
det som tabu og se det fra vores
moderne perspektiv, synes vi, at det
er vigtigt at forsøge at se det, hvor
umuligt det end måtte være, fra
stenaldermenneskets perspektiv: Jagt
var simpelthen kilde til protein, liv,
redskaber, varme, tøj, smykker,
religiøsitet osv.

På samme måde kan brugen af
dyreskind virke stødende på det
moderne menneske, men det var en
livsnødvendighed for

stenaldermennesket.

Stenaldermennesket dræbte ikke dyret for sjov, men for at overleve.

I undervisningen anbefaler vi brugen af dyreknogler, for at gøre undervisningen så autentisk som muligt, og der er meget læring i at arbejde med de rigtige materialer, man får nærmest historien i hænderne, så at sige. Man kan sagtens bruge andre moderne materialer, det er bare ikke det samme.

Knogler og skind, der bruges i forløbet, kommer fra fødevareproduktion eller trafikdræbte dyr.

Vi opfordrer til at bruge knoglerester fra elevernes egne måltider! På denne måde vil eleverne opleve at bruge så meget af dyret som muligt, og her endda til et glædesinstrument.

Samme glæde kan også opleves ved at bruge plantestængler, og her vil man pludselig opleve, at eleverne bliver bevidste om planterne, at det er nødvendigt at kende dem og deres anvendelse, og hvilke man ikke skal bruge.

	<p>Undervisningen i stenalder kan åbne mange muligheder for samtale, diskussion, debat og ikke mindst perspektivering til vores tid, da stenaldermenneskenes verden er grundlaget for vores civilisation.</p> <p>Forslag til emner til diskussion:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan tilpassede stenaldermennesket sig til sit klima, og hvordan gør vi det? - Hvorfor gik stenaldermennesket på jagt, og hvorfor gør det moderne menneske det? - Hvorfor flyttede jægerne rundt, og hvorfor gør vi det? - Hvorfor boede de første bønder ofte i lang tid det samme sted og flyttede så pludselig?
<p>Forudsætninger/forberedende foranstaltninger for eleverne</p>	<p>Det er en forudsætning, at eleverne har eller vil få en introduktion til stenalderen. Her vil vi anbefale, at man tager udgangspunkt i den lokale stenalder, så det har lokal relevans for eleverne.</p>

	Forslag til materialer til stenalderens lydlandskab: se billederne nedenfor:
Elevernes alder	Fra 12 år
Varighed	4 timer
Sværhedsgrad	Medium

Trin for trin beskrivelse af opgaverne	<p>1: Hvad er lyd? Svingninger</p> <p>2: Prøv at lave et lydordforråd på en tavle Dette er en ret udfordrende øvelse, da du vil opdage, at vi ofte ikke er særlig gode til at sætte ord på lyde. Prøv at bruge disse lyttemetoder, der er udviklet af lydforskere:</p> <p>Kan du finde eksempler på dem i klasseværelset?</p> <p>Lydtegn: Det er lyde, der peger på en lydkilde, f.eks. en plæneklipper, en boremaskine eller en bil, der kører.</p> <p>Tone: høj lyd, dyb lyd, skinger, skarp, ru, hæs osv.</p>
---	--

Erfaringslyd: lyd, der minder mig om..... " plask minder mig om den dag jeg faldt i floden som barn "

3: Sammen til at opdele lydene i

a) menneskelig lyd

b) naturlig lyd

4: Lydøvelse 1: Tøm klasseværelset for lyd eller vælg et rum udenfor, hvor der ikke er lyd. Eleverne sidder helt stille og observerer lydene. Læreren noterer elevernes lyde på tavlen, evt. i kategorierne menneskelig lyd/naturlyd.

5 De noterede lyde sættes i et skema med en x-akse, der viser lydets styrke, og en y-akse, der viser lydets tonehøjde fra lav til høj.

6: Lydøvelse 2:

-Eleverne skal arbejde sammen to og to- Hvis det er muligt, er det bedst at gå ud i naturen eller i en park.- Den ene elev skal lukke øjnene og lade sig

føre sig rundt. Prøv at identificere lydene og gå væk. Første elev skal derefter forsøge at finde ud af, hvor de har været. Skift derefter roller og udfører øvelsen igen.

7: Stenalderens lydlandskab

Gruppering: Eleverne inddeles i grupper på 4-5 personer pr. gruppe.

Opgave: Hver gruppe får tildelt et stenalderområde. De skal være tømme for lyd: både naturlyde og menneskelig lyd. Hvis det er muligt, skal de forsøge at vise en lydoplevelse fra deres område, f.eks. en jagt eller lignende. Til hjælp er der skrevet nogle forslag til lydområder, værksteder eller dyr. Eleverne er velkomne til at finde eksempler på lyde via internettet.

Stenalderområderne kan være: (Se billederne nedenfor)

Bemærk: Billederne er forslag til brug i processen. Det ville være

bedst, hvis det er muligt at bruge lokale/nationale billeder. De anvendte billeder er hovedsageligt fra Ertebølle Stenaldercenter i Danmark og har måske ikke samme relevans for studerende i f.eks. Spanien eller Grækenland. Vi mener, at det vil være optimalt, hvis eleverne kan relatere til/genkende miljøet.

Flintværkstedet:

Naturlyde: fugle, insekter, vind

Menneskelige lyde: rytmisk flinthugning, sten mod flint, gevirer mod flint, værkstedslyde, lithofon?

Bopladsen

Naturlyde: hunde, der gøer, fugle,

Menneskelige lyde: tale, sang, musik, trommepil, håndværkslyde, snorken, hundeblåseri osv.

Urskoven: vind, vind i træerne,
insekter, urokser, ulve, kronhjorte,
løse fugle.

Menneskelige lyde: jagtscene,
fløjten, råb, buh-råb

Ved havet

Naturlyde: bølger, vand der bølger,
hvaler, fisk der hopper, havfugle,
sæler

Menneskelige lyde: mennesker,
der ror i rytme, net, der kastes ud,
lokkende lyde

8: Fløjtefremstilling: Se blueprint

9: Brug af fløjten i

stenalderlandskabet:

- Hver gruppe skal bruge deres
fløjte i det stenalderlandskab, som
de har tømt for lyd på denne
måde:

- Hvordan kunne fløjten være
blevet brugt i urskoven?

- Hvordan kunne fløjten være
blevet brugt i bopladsen?

	OSV.
Assessment activities	

Billeder

Flintværkstedet

Foreslåede materialer: flint (vær opmærksom på... flint er knivskarpt!), gevirer, keramik, østersskaller eller andre skaller

Figure 1 Fra venstre flinteskår, skiveøkser, bor, kerneøkser, flintredskaber: sten, gevirer. model af stammebåd og pilespidser af flint

Figure 2. En bunke rester fra flintværkstedet. Bemærk de forskellige farver på flintestenene. Den brune flint er fra Frankrig. Den lysegrå er fra en ø kaldet Lolland i Danmark. Den mørkegrå er lokal Ertebølle-flint.

Bopladsen

Foreslåede materialer: flintesten, gevirer, pels, træstykker, læderstykker (tøj), keramik eller andet, som du kan forestille dig, ville have været der.

Figure 3 Det cirkulære hus

Figure 4 Lokal Ertebølle-hytte

Urskoven

Foreslåede materialer: forskellige billeder af lokale dyreliv fra stenalderen, træstykker, fløjter af ben

Figure 5 Byttet: Ræv og grævling. Bemærk, at alle pelse er trafikdræbte dyr!

Figure 6: En urokse

Figure 7: En kronhjort

Figure 8: En ulv

Ved havet

Foreslåede materialer: træpinde, hult træ eller andet, der kan lave en bådlyd, vand.

Figure 9: Fiske med lyster/spyd

Figure 10: Paddel I Tybrind Vig-stil

Figure 11: A small rippling stream - the Ertebølle people are a coastal hunting culture living by the fresh or salt water

Figure 12: En Åleruse

Figure 13: Stammebådene